

Priloga k listu
Slovenski gospodar
izdajana vsak teden
za vsake leto 1.4.
za vsake leto 1.4.
za vsake leto 1.4.

Prebrskanje se plačuje
gospodarskega v Mariboru
in Glini, hvalnice
od leta 1890. 1. list se
plačuje po odpravi

Prebrskanje listov, da
se izvejo dogodki de-
javljajo listi brez po-
rebitve naročila.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstva v pouk in zabavo.

Prebrskanje listov, da
se izvejo dogodki de-
javljajo listi brez po-
rebitve naročila.

Prebrskanje se ne vro-
čuje, nopolniti listi
se ne sprejemajo.

Na omenjena se plačuje
od nastanka listov,
ko se nastane naknad,
po 10 h, dvakrat 20 h,
trikrat 30 h.

Prebrskanje se sprejemajo
do urada opoštnice.

Štev. 50.

V Mariboru, dne 15. decembra 1904.

Tečaj XXXVIII.

Nepotrebna skrb.

Za nedeljo, dne 18. t. m. sklicujejo ma-
riborski Nemci ljudsko zborovanje v Maribor,
na katerem hočejo dati našim deželnim
poslancem navodila, kako naj zanjprej postopajo
v deželnem zboru, njih volilec pa,
kako se naj vedejo proti svojim poslancem.
Nemci se torej vedno mislijo, da so nekaka
višja, nad nami stoječa bitja. Oni nas morajo
voditi, mi jih slepo ubogati!

Nekdaj je res bilo tako! Na graščinah
po naših krajih okoli so se gostili in mastili
nemški grofje in valpeti, slovenski kmet pa
jim je moral delati tlako. Kdor ni dovolj
pridelal za razkošne Nemce, ali kdor jih ni
ubogal, ta je moral v graščinsko ječo, kjer
so ga mučili in trpinčili do smrti. In cesar
slovenskemu kmetu ni vzel graščak in valpet,
izciganil mu je nemški trgovec v mestu ali
trgu. Stoletja in stoletja je delal slovenski
kmet le za Nemca kakor živina, klanjati se
mu je moral kakor pes svojemu gospodu in
ubogati ga je moral kot hlapec svojega gos-
podarja!

Toda časi tlake in hlapčevanja so hvala
Bogu minoli! Vsi imamo iste državljanske
pravice, naj smo katerekoli narodnosti in
kateregakoli stanu. Slovenski kmet je tudi
zvedel o tej enakosti, vzdignil je svoj tilnik

in vživati hoče svobodo, za katero so ga
oropali skozi več kot tisoč let sovražni mu
grofje, valpeti in trgovci.

V nedeljo hočejo Nemci zopet enkrat
nastopiti proti Slovincem kot njih gospodje
in učitelji. Mi Slovenci to odločno in ponosno
odklanjamo! Niti naši poslanci, niti slovenski
volilci ne potrebujejo od Nemcev nobenih
naukov! Nemški narod ni nikdar, odkar svet
obstoji, želel, še manj pa storil slovenskemu
narodu kaj dobrega. Nasprotno nas zgodovina
uči, da je bil Nemec vedno najhujši sovra-
žnik Slovana in da ga je zatiral, kjer je le
mogel. Celo Štajersko, celo Koroško, lep del
Tirolske, Solnograške, Gornjeavstrijske in
Nizjeavstrijske je bila nekdanj lastnina sloven-
skega kmeta. Nemec pa je naše pradede
izpodrinil in zemlja je sedaj njegova.

Mariborski in sploh spodnještajerski
Nemci pa tudi nimajo potrebnih lastnosti,
da bi mogli in smeli nas poučevati ter biti
naši učitelji. Slovenci smo sami dovolj na-
darjeni, omikani in politično izsolani, da
vemo, kaj nam hasni, kaj škodi. Nemcev mi
najmanj potrebujemo. Pravijo, da bo v ne-
deljo nastopil znani Francelj Girstmayer kot
učitelj spodnještajerskega slovenskega ljud-
stva. To je za Slovence raztaljivo. Zadnji
slovenski hlapec je bolj nadarjen in zadnji
slovenski kmet v politiki bolj razsoden kakor

Girstmayer. Francelj Girstmayer je študiral
samo ljudsko šolo. Toliko šol ima dandanes
sleherni Slovenec!

Nemci nas v politiki ne bodo učili! Zato
tudi v nedeljo ne bo noben Slovenec, ki ima
le količkaj pravega ponosa v sebi, šel na
nemški shod. Pustimo, naj gredo nanj mari-
borski pouličnjaki, šnopsarji iz mesta in oko-
lice in pristasi ptujskega lista za spodnje-
štajerske morilce, toda zaveden, ponosen in
naroden kmet na ta shod ne bo šel!

Pokažimo Nemcem, da je njihova skrb
za nas nepotrebna, da Slovenci sami dobro
vemo, kaj nam koristi, kaj ne, in da ne po-
trebujemo Nemcev kot jerobov!

Rusko-japonska vojna.

Na suhem.

Rusi pridno napadajo z majhnimi četami
japonske postojanke, ki so jako slabo pose-
dene, ker je bojna vrsta jako dolga. Pri teh
majhnih praskah so se Rusi večinoma srečni.

Angleški poročevalni urad »Reuter« po-
roča dne 7. t. mes. iz glavnega stana ruske
vzhodne armade: Teško topništvo strelja vsak
dan raz Putilov grič in iz vasi Linšipu, ven-
dar pa od zadnjega boja Rennenkampfovih
čet ni prišlo do spopadov. Prostovoljci so
ponoči napadali sovražne postojanke ter raz-
strelili hiše, v katerih so bivali Japonci. Taka
podjetja so sicer nevarna, a zelo vznemirjajo

»Tonček«, reče trgovec in boža dečka
po licu, »ali bi rad ostal zmerom pri nas?
Pa risati in slikati se boš učil.«

Tonček pogleda dobrega gospoda in mu
zre naravnost v oči, kakor da ga hoče vpra-
šati, je li misli resno, ali ne. In ko je iz pri-
jaznega in resnega obličja bral, da se gospod
ne šali, poklekne pred njega in polijejo ga
solze radosti.

Tone Varl, ubožen slikarjev sin, je po-
stal torej rejenc trgovca Vesela. Kmalu je
pokazal, da je bil vreden tolike dobrote. Z
izrednim veseljem in čez vse marljivo se je
lotil slikarstva. Vesel mu je preskrbel dobrega
učitelja, ki je vsak dan bolj hvalil nadarje-
nost in napredek svojega učenca. Čez dve
leti je šel Tone na Dunaj na višjo slikarsko
šolo. Že drugo leto je bil odlikovan s prvim
darilom med vsemi akademiki.

Minulo je mnogo let. Mali deček, ki je
prezebel pred leti jokajoč na pragu Jelenove
hiše, je postal sloveč akademični slikar. Ve-
selovih se je vedno rad hvaležno spominjal
in dostikrat je dejal sam pri sebi: »Bog zna,
kako bi bilo z mano, da me ni božja pre-
vidnost pripeljala v Veselovo hišo.«

Nekoč je sedel mladi umetnik po obedu
v kavarni in čital časnike. Kar začne strmo
zreti v neki časnik in obledevati. Čital je v

Listek.

Pomagaj sirotam!

»Mati, mati!« zakliče Milka, sloneča na
oknu, »pojdit in pogledite na pragu Jelenove
hiše dečka, ki se joka.«

Gospa Veselova, žena bogatega trgovca,
pride k oknu in res vidi pred »Jelenom«
borno oblečenega otroka, ki si zakriva z ro-
kama obraz in se mrza trese. »Uahogo dete«,
reče Milka, »v taki zimni in poleg tega še
sneži, da je joj.«

»Mati, jaz ga bom poklicala v sobo, da
se pri nas pogreje. Kaj ne, da smem, ma-
mica?« Tako je prosila šestletna Milka mater
in jo objela okrog vratu.

»Naj le pride«, odgovori gospa Veselova,
»a ti ne hodi na mraz, ampak Ana ga ide
klicat.« Na to veli služabnici, naj privede
dečka v sobo. Deček je prišel, boječe se je
oziral po sobi, v tako lepi hiši pa se ni bil
svoj živ dan.

»Povej, kako ti je ime?« vpraša ga gospa
in ga prime lahko za roko. »Tone Varl«, od-
govori fant jokaje.

»Zakaj se jokaš?« nadaljuje gospa so-
čutno in ga pogladi po glavi.

»Oče in mati so mi umrli«, odgovori

deček in z nova močno zajoka, »zdaj sem
sam in ne vem, kam naj grem.«

»Si li hodil kaj v šolo?« vprašuje dalje
gospa.

»Da«, odgovori Tone in potegne kosček
papirja iz suknjice. Gospa vzame papir in
ga skrbno ogleduje. Bila je na njem na-
risana podoba spavajočega deteta.

»Kje si dobil to podobo?« pravi gospa,
oziraje se zdaj na podobo, zdaj na fanta.

»Sam sem jo naredil«, odgovarja deček
že bolj pogumno.

»Ni mogoče!« začudi se gospa. »Kdo te
je naučil risati?«

»Oče«, odgovori deček, »oče moj so bili
slikar.«

Pri teh besedah dečkovih stopi v sobo
gospod Vesel. Sprva ga je pogled na tujega fan-
tiča osupnil, ko mu je pa soproga razložila
ves dogodek in pokazala delo malega risarja,
pomiril se je in natanko ogledal podobo.
Nato reče ženi: »Ako je res to fant sam
risal, je bistroumen in jako nadarjen. Škoda
zanj.« — Še nekoliko stvari je povpraševal
Vesel ubogega dečka, potem pa se je obrnil
k ženi in dejal: »Rešiva midva to siroto!
Poskrbiva zanj, da se izuči v stroki, za katero
kaže toliko nadarjenost.«

Vidno vzradoščena je pritrdila gospa
temu nasvetu.

Japonci. V bojih z generalom Rennenkampom so bili Japonci po številu slabši. Izgube Rusov so bile jako neznatne. Ugrabili so mnogo pušk ter ujeli več kot sto Japoncev, ki so bili slabo opravljeni; ter so trpeli vsled mraza. V zadnjih bojih so pustili Japonci proti svoji navadi na bojišču mnogo mrtvih. Ruska armada porabi na dan 220.000 pudov živil za armado in konje. V enem tednu bo reka Hum zamrznila ter bodo potem vozovi z živžem lahko vozili čez reko.

Na morju.

Rusija je sedaj sklenila, da se odpošlje še eno brodovje na bojišče. Nekateri tele, da bi se odposlal del črno morskoga brodovja, a zunanji minister noče, da bi se razvilo sedaj dardanelsko vprašanje. Najbrže bo pojačeno baltičsko brodovje z dvema novima bojnimima ladjama pod poveljstvom admirala Čuhunina ali generala Duba-ova. To brodovje, obstoječe iz 6 oklopnih, 6 križaric in 30 torpedovk, bo odšlo 8. ali 9. februarja 1905 proti Vzhodni Aziji. Torpedovke bodo najbrže odposlale po železnici v Vladivostok. Drugo baltičsko brodovje se vsled tega ne bo nič mudilo.

Japonska je zopet izgubila eno ladjo. Dne 30. m. mes. je križarka »Saijen« zadela ob rusko podmorsko mino in se potopila. Posrečilo se je rešiti samo del posadke. Križarka je z drugimi ladjami vred oblegala Port Artur.

Port Artur.

Vsi vojni veščaki, celo nemški in angleški, so mnenja, da vzetje 203 metrov griča ni toliko vredno, kakor vriskajo Japonci. Rusi so namreč vse višje griče utrdili z močnimi utrdbami. Na tem griču pa ni bilo nobene utrdbe, ampak samo začasno iz zemlje narejena zaseda. Gotovo bi bili Rusi grič bolj utrdili, če bi bil tolike važnosti, kakor pravijo Japonci. Tudi je neresnična vest, da bi bili Japonci že 2. t. mes. streljali s tega griča z velikimi, težkimi topovi, ko so se le tri dni prej vzeli grič. Tako hitro ne morejo spraviti težkih topov na grič. Ta 203 m grič je oddaljen od luke 7 km, to je več kakor pet četrti ure. In iz take daljave streljajo Japonci v luko, katere niti ne vidijo ne, ker so pred njim še višje utrdbe. Tudi jim ni mogoče videti ladij, na katere streljajo, še manj pa imena ladij. In vendar poročajo v svojih poročilih, da je ta in ta ladja zadeta, da ta in ta ladja že gori in da se je potopila. Nihče torej ne verjame tem poročilom in to tem bolj, ker so Japonci že večkrat poročali o istih ladjah, da so jih potopili. Vrhovni po-

oznanilih, da je na vse imetje trgovca Vesela razpisan konkurz.

Pri tej priči vstane, plača in hiti domu. Domu prišedši, pospravi urno v kovčeg potrebne stvari in se odpelje na kolodvor. Čez pol ure je bil na železnici.

Že se je mračilo, ko je došel Anton željeno mesto. Kako ga zaboli v srce, ko stopi pred Veselovo hišo in zagleda na zaprtih vratih in oknih prodajalnice sodnijski pečat. Ves razburjen pozvoni. Slega odpre. »So li gospod doma?« vpraša nenuren. Ko mu sluga pritrdi, hiti po dobro mu znanih stopnicah in je v malo trenutkih pred sobo. Potrka in zajedno vstopi. Okrog mize so sedeli pri svetilki gospod Vesel, žena njegova in Milka, ki je bila med t m časom že dorasla gospodična lepe postave. Vsi so bili sila potrti.

Da je nenaden prihod Antonov vso nesrečno družino radostno vznemiril, se umeje. »Anton, Anton!« so klicali vsi v enem glasu in hoteli raz mizo podajati prišlecuro roko. Ko se je poleglo prvo veselje, odkril je Anton takoj Veselu namen svojega prihoda. Zdaj je še le zvedel, da je Vesel zgubil vse svoje imetje, ker je prišla tverška Mayer na kant in Vesel ni mogel plačati dolga.

»Zakaj vendar niste meni o tem sporočili?« reče Anton sočutno; »hvala Bogu, da

veljnik Kuropatkin sam upa, da Port Artur ne bo kmalu padel. Neki vojni dopisnik, ki je imel razgovor z generalom Kuropatkinom, poroča: Kuropatkin upa, da bo Port Artur vztrajal do prihoda baltičskega brodovja, na katero polaga velike nade.

Japonsko ljudstvo se puna.

Slednjič je tudi tako krotkemu in svoji vladi po pasje udanemu ljudstvu skipela kri, da se je uprlo proti nesrečni vojni, katere ugonobi najboljše sinove in požre milijarde državnega premoženja. Dokler so se Rusi umikali in dokler se je država lagala o vseh, ki jih doseže na bojišču z armado, tako dolgo je ljudstvo od navdušenja pijano vriskalo slavimo vlado. Zdaj pa, ko so se skazale vse te zmage prazne kot piškav oreh, ko po desetmesečnem bojevanju Japonska ni dosegla skoro ničesar, začelo je ljudstvo najprej očitati tem, ki so povzročili vojno. Ljudska nevolja je postajala vedno večja in zdaj mora domobranstvo ščititi železnico, ker hoče ljudstvo ustaviti vlake, ki vozijo vojake in streljivo. Na otoku Formozi je pa nastal splošen punt, tako da so morali dve brigadi poslati z bojišča, da naredijo mir. Brzkone so se prebivalci zaradi tega spuntali, ker je država zastavila svoje velike kafrine rudnike na tem otoku, ko je jemala predzadnjič posojilo.

Državni zbor.

Dunaj, 12. decemb. 1904.

Državni zbor se je odgodil.

Zadnje dni so kazala neka znamenja, da se utegnejo razmere v zbornici zboljšati. Slišalo se je, da bodo Poljaki vložili predlog, naj se na Moravskem ustanovi dva vseučilišča: nemško in češko, a da bo dr. Körber podal v zbornici izjavo, vsled katere se zagotovi Čehom notranji uradni jezik češki. S tem bi bili Čehi in skoro gotovo z njimi zvezani Jugoslovani odstopili od nadaljne obstrukcije. Zgodilo se pa ni ne eno ne drugo. A vkljub temu bi bil državni zbor zboroval še dalje. Da je prenehal nenadoma, to so zakrivali prijatelji Körberjevi, tiste nemške stranke, katere so bile vedno v najtesnejši zvezi z ministrskim predsednikom.

»Slov. Gosp.« je povedal že zadnjič, da je zahtevala vlada od zbornice dovoljenje, da sme na posodo vzeti 69 milijonov kron. 15 in pol milijonov je nameravala razdeliti med tiste, ki so bili v tem letu poškodovani po vremenskih uimah, osobito za nakup krme, 53 in pol milijonov pa v ta namen, da se nap lajijo državne blaginice, ki so se spraz-

sem zvedel o nesreči po drugi poti. Bodite mirni, toliko že imam, da poravnam ta dolg in mi bo še ostalo za potrebo. Saj sem vaš stari dolžnik, brez vaše dobrote bi nikdar ne bil postal to, kar sem.

Te besede hvaležnosti svojega rejenca so Vesela ganile tako, da ni mogel nič odgovoriti. Molče je objel mladega gospoda in se zjokal.

Anton je rešil Vesela, in namesto razprodaje se je vršil v Veselovi družini kmalu na to vesel dogodek: Slikar Varl in Veselova Milka sta se poročila.

Smešnica.

Nek angleški bogataš, ki je pa malo chrajtal sedanjo odgojo gospodskih žensk, je svojemu sinu večkrat rekel: »Če se boš ženil, ne jemlji take gospodičine, ki se samo lišpa, nič ne dela, pa še čez metlo pade, če jo pred njo položiš.« Sin si je ta nauk k srcu vzel, in ko je bilo enkrat veliko gospode povabljen v grad, jim je pred odhodom metlo položil v lopi počez. Vse gospodičine so čez metlo stopile, nekatere so se celo nad njo spodteknile. Samo ena se je toliko ponižala, da se je do metle pripognila, jo vzdignila in jo v kot postavila. To je res za ženo vzel in dobil je prav pridno gospodinjico.

nile zadnja leta vsled izvanrednih plačil. Vse stranke državnega zbora so bile za to, da se vladi dovoli pravica, na posodo vzeti 15 in pol milijona kron v pomoč poškodovancem; da, Čehi in Jugoslovani so zahtevali še celo 4 in pol milijona več, naj se popravijo nekatere struge pri vodah. A razven Poljakov in ustavovernih veleposestnikov ni bilo nikogar, ki bi bil vladi dovolil nadaljno posojilo za 53 in pol milijona kron. Vse stranke, Čehi in Jugoslovani, so odstopile od obstrukcije, da se vrši obravnava radi 15 in pol milijona na korist poškodovancem. Ta predlog se je izročil najprej odseku za vremenske neizgode; a iz tega odseka je prišel predlog v proračunski odsek, ki šteje 48 udov. V tem odseku ni bilo ugovora proti temu, da sme vlada na posodo vzeti 15 in pol mil. kron. A vlada ni bila s tem zadovoljna. Dr. Körber kakor finančni minister sta zahtevala, da se mora dovoliti vseh 69 milijonov. V petek, dne 10. dec. zvečer, se je vršilo glasovanje v proračunskem odseku. 29 članov je glasovalo proti 69 milijonom, a 14 za. Vlado predlog se je torej odklonil. Dr. Körber je vstal in izjavil, da bo vlada takej storila potrebne sklepe. Še tisto noč je naznanil dr. Körber predsednikoma gosposke in poslanske zbornice, da prenehajo vsled cesarjevega odloka seje državnega zbora. Nekaj ur poprej je namreč grof Vetter, predsednik poslanske zbornice, napovedal prihodnjo sejo za 13. dan decembra.

Kaj namerava storiti vlada?

Proti vladi so glasovali Čehi, Hrvati, Slovenci, nemški narodnjaki, nemški naprednjaki, krščanski socialci, vsenemci, socialni demokrati in eden nemški katoličan; za vlado Poljaki, ustavoverni Nemci in eden nemški katoličan. Zakaj so dozdajšnji vladni zavezniki, nemški narodnjaki in naprednjaki, glasovali proti vladi, še ni prav jasno. Verjetno je, da gledajo pisano dr. Körberja radi tega, ker ni na enkrat, ko so Nemci to zahtevali, iz toomosta prestavil laške pravne visoke šole in ker je imenovan za Češko minister dr. Randa brez dovoljenja Körberjevega. A vprašanje nastane, kaj bo vlada sedaj storila? Ali bo cesarju podala ostavko, to je, bo ministrstvo odstopilo? Težko. Körber živi cesarjevo zaupanje bolje kakor kateri koli minister pred njim. Vsaj je imel v petek zvečer dr. Körber že v žepu cesarjev odlok, s katerim je smel državni zbor odgoditi v imenu cesarja, kakor je hotel. Ali bo Körber razpustil državni zbor? Tudi težko. Dr. Körber dobro ve, da tudi z novimi volitvami si ne pridobi večine. Zraven se je pa Poljski klub izrazil precej po odgoditvi državnega zbora, da ni umestno, razpuščati parlamenta. Körber je hotel nekoliko postrašiti svoje prijatelje, nemške poslance, ker so se mu kazali nekoliko nepokorne. Zdaj bo imel nekaj tednov časa, da se z njimi in znabiti še z drugimi strankami pogaja. Po novem letu skliče zopet državni zbor; takrat se mu vtegne posrečiti to, kar se mu je odbilo zdaj. Iz povedanega sledi, da neprijetne brce ni dobilo ministrstvo samo le od Slovanov, ampak tudi od večine Nemcev. Skoraj gotovo se bo državni proračun za l. 1905 napravil zopet na podlagi § 14.

Politični ogled.

Zakonski načrt o delavskem zavarovanju. Kakor se poroča iz državnega zbora je vlada predložila v petek zbornici načrt o delavsko-zavarovalni prenosni. Vlada predloga obsega le načela, po katerih se namerava prenosovati delavsko zavarovanje. Pravi zakonski načrt bo predložen, ko ga odobre razna zastopstva. Vlada namerava uvesti za starost in za onemogle zavarovanje, a obenem temeljito prenosovati sedanjo delavsko-zavarovalno zakonodajo. Največje nalogo bodo imele bonijske blaginice, ker bo na tej podlagi izpremenjeno, oziroma usta-